

POLITIE EN DIVERSITEIT

Door: drs. J.M. Breukers
conservator

INHOUD

Diversiteit: politie voor één ieder

Inleiding

Homoseksualiteit

Afkomst

Geslacht

pag.

2

2

3

4

4

Diversiteit: politie voor één ieder

Inleiding

Diversiteit houdt in dat de politie ernaar streeft de samenstelling van de politiekorpsen zoveel mogelijk een afspiegeling te laten zijn van de samenleving in haar verscheidenheid, naar geslacht, etniciteit, religie, seksuele geaardheid, culturen en leefstijlen. Diversiteit is een voorwaarde voor de kwaliteit en de flexibiliteit van de politie. Als alle burgers zich vertegenwoordigd en geruggensteund weten binnen de politieorganisatie, versterkt dat de positie van de politie.

Het Landelijk Expertisecentrum Diversiteit (LECD), ondergebracht bij de Nederlandse politieacademie, ondersteunt de Nederlandse politie bij het vinden en behouden van diversiteit. Een van de activiteiten van het LECD is de in 2006 ingestelde Diversiteitsprijs Nederlandse politie, die jaarlijks wordt uitgereikt. De prijs bestaat uit een beeldje en een geldbedrag van 50.000 euro.

Het diversiteitbeleid is verwoord in het visiedocument "Politie voor één ieder: een eigentijdse visie op diversiteit.", opgesteld door het LECD in 2008 en gedragen door de Raad van Hoofdcommissarissen. Kernbegrip in het diversiteitbeleid is het multicultureel vakmanschap (mcv), gedefinieerd als "de professionaliteit van uitvoerenden en leidinggevenden van de politieorganisatie om te kunnen omgaan met de vele culturen en leefstijlen in de eigen organisatie en in de samenleving". En zoals iedere vakman (of vakvrouw in het kader van diversiteit) weet: professionaliteit is niet aangeboren, maar heeft te maken met attitude en verworven vaardigheden en kennis.

Het huidige diversiteitbeleid is een voortzetting en uitbreiding van het emancipatie- en minderhedenbeleid dat eind jaren zeventig door de overheid werd geïnitieerd.

Het streven naar diversiteit is een moeilijk en complex proces. Dat er nog veel moet gebeuren staat voor iedereen vast. Korpsen hebben moeite om aan samenwerkingsafspraken en streefpercentages, die met het ministerie van BZK zijn gemaakt, te voldoen. Zo werd in 1985 het streefgetal van 25 procent executieve politievrouwen voor het jaar 1995 afgekondigd. In 1995 bleek het streefcijfer niet gehaald. Het [percentage vrouwen](#) in executieve functies bij de Nederlandse politie bleef steken op 11,7 procent. Eind 2006 was het percentage vrouwen in executieve functies 19 procent, terwijl het percentage vrouwen in administratief-technische burgerfuncties was opgelopen tot 52 procent. In 2008 was het percentage vrouwen in executieve functies 20 procent.

Het werven en behouden van allochtonen baart nog steeds zorgen. De instroom blijft te laag en de uitstroom te hoog. In 2003 bestond 5,9 procent van het politiepersoneel in Nederland uit [allochtonen](#). In 2006 was het percentage 6,2 en in 2008 6,7.

Uit het jaarverslag van het Korps Rijkspolitie over het jaar 1988 blijkt dat het korps bestond uit 10.764 executieve politiemensen. Gedurende dat jaar werden 199 aspiranten aangenomen: 146 mannen, 52 vrouwen en één allochtoon.

Het proces van diversiteit omvat veel meer dan gerichte werving en selectie van personeel. Een gedegen loopbaanbeleid met perspectieven voor doorgroei en vervolgscholing en het bieden van een veilige werkomgeving zijn essentiële voorwaarden om het diverse personeel binnen de organisatie te houden. Er is aandacht nodig voor het omgaan met culturele dilemma's en eigen vooroordelen. Activiteiten zoals trainingen in het omgaan met allochtone probleemjongeren en in het omgaan met eerdergerelateerde geweldsmisdrijven nemen toe en kunnen zelfs leiden tot imagoverbetering.

De veiligheid voor vrouwen, allochtonen en homoseksuelen in de eigen organisatie laat te wensen over. Ongewenste omgangsvormen en aanspreekcultuur op de werkvloer zijn niet alleen met integriteitstatuten te verhelpen. Leidinggevendenden zijn steeds beter in staat om incidenten te signaleren en bespreekbaar te maken.

Homoseksualiteit

De Amsterdamse [commissaris van politie H.J. Versteeg](#) publiceerde in 1925 een geschiedenisoverzicht van de Amsterdamse politie met de titel "Van schout tot hoofdcommissaris". In dit werk vermeldt hij dat de Staten van Holland en West Friesland in 1730 een plakkaat tegen de misdaad van sodomie uitvaardigden, waarbij homoseksuele handelingen met de doodstraf werden bestreden. Hij verbaast zich over de aanpak van "dit euvel" als zwaar misdrijf in de 18de eeuw, terwijl het "tegenwoordig door velen als een geestelijke stoornis wordt beschouwd." Er is nagenoeg niets bekend over de houding van politiemensen jegens collega's met een homoseksuele geaardheid in de eerste decennia van de twintigste eeuw.

[Versteeg](#) zelf was inspecteur aan het bureau Ferdinand Bolstraat in 1906, toen daar de surnumerair (aspirant-inspecteur) [Karel Henri Broekhoff](#) in dienst trad. Broekhoff klom op tot chef van de Centrale inzake falsificaties en de Centrale inzake internationale misdadigers en was een van de grondleggers van Interpol. Daarnaast was Broekhoff actief in het inlichtingenwerk. Versteeg en Broekhoff bezochten conferenties en congressen in het buitenland. Versteeg werd uiteindelijk korpschef en Broekhoff waarnemend hoofdcommissaris. Beiden werden na de Februaristaking van 1941 op last van de Duitse politiechef in Nederland, [H.A. Rauter](#), ontslagen en na de bevrijding voor korte tijd opnieuw benoemd.

Broekhoff hield in de jaren dertig een feest ter gelegenheid van het feit dat hij 25 jaar getrouwd had kunnen zijn, als hij ooit in het huwelijk getreden zou zijn. Op het feestje kreeg hij als huldeblijk van zijn politiecollega's een houten sierbord aangeboden, waarop dikke worsten het cijfer 25 vormden. In 1939 raakte Broekhoff in opspraak bij de top van het ministerie van Justitie. Oorzaak van het wantrouwen bij het departement waren Broekhoff's contacten met en bezoeken aan de Duitse politietop in het inmiddels naar Berlijn verplaatste hoofdkwartier van Interpol. De contacten hadden plaats in het kader van de uitwisseling van informatie over internationale misdadigers.

Er gingen geruchten over een homoseksuele relatie van Broekhoff met *SS-Brigadeführer und Generalmajor der Polizei* Heinrich Müller, de chef van de Gestapo in Nazi-Duitsland. Van deze "Gestapo-Müller" was bekend dat hij homoseksueel was. Homoseksualiteit was tijdens het Derde Rijk strafbaar en reden genoeg om door de Gestapo opgepakt en naar een concentratiekamp getransporteerd te worden!

Na de bevrijding en de herbenoeming van Broekhoff kwamen het wantrouwen en de geruchten weer op. Broekhoff werd kort na zijn benoeming ziek en overleed in april 1946. Gestapo-Müller is voor het laatst gezien in april 1945 in Berlijn en sindsdien spoorloos. Was de relatie tussen Broekhoff en Müller achterklap, een *Männerfreundschaft* of herenliefde? Dat zal wel nooit duidelijk worden. Versteeg en Broekhoff moeten elkaar goed gekend hebben. Versteeg heeft er nooit een boekje over open gedaan. Broekhoff stond in het Amsterdamse politiekorps bekend als gedreven politiemans met internationale faam en als aimabele collega.

Diversiteit werd pas issue in de jaren 70-80. Nu vinden we dat de politie een afspiegeling van de samenleving moet zijn. Men moet echter bedenken dat de politie een overheidsorgaan is met een corrigerende en repressieve taak en een beroeps cultuur die lijkt op die in het leger, een [machocultuur](#) en niet gericht op een maatschappelijke verandering. Er is geen voorhoede of wens om de samenleving te veranderen. Politiemensen waren altijd kinderen van hun tijd en veranderingen waren soms moeilijk.

Afkomst

Afkomst speelt voor het eerst een rol in de koloniën. De inheemsen werden opgeleid door Nederlandse blanke politiemensen. Maar deze zogenaamde 'landskinderen' kwamen alleen in aanmerking voor de lagere rangen. Verder moesten zij toestemming van de korpsleiding hebben om te trouwen en hadden zij weinig carrièrekansen. Over de tijd in de koloniën, de west en de oost, bestaat een hiaat in onze kennis en in het historisch onderzoek. Het museum bezit slechts enkele foto's van de opleiding in Nieuwersluis voor mannen uit de koloniën.

Kolonialisme is, in relatie tot de politie en de politieopleiding, een onderwerp waar weinig onderzoek naar is gedaan, zo weinig dat wij als museum enige jaren geleden besloten tentoonstellingsplannen over de politie in de [Nederlandse Antillen](#) te laten varen. Naar aanleiding van die plannen zijn wel bruikbare spullen binnengekomen, objecten en fotoalbums, maar als verhaal was het veel te weinig. Helaas.

Daar waar allochtone groepen probleemgroepen zijn, zoals bij sommige Marokkaanse jongens, kan het probleem zich voordoen dat een jongen van Marokkaanse afkomst, die bij de politie gaat, door de eigen groep als een soort collaborateur wordt gezien. Dit speelt bij iemand van Surinaamse afkomst minder een rol omdat deze groep veel meer is geïntegreerd in de Nederlandse samenleving. Toch blijkt het beroep van politieman/vrouw een zekere status te hebben binnen deze groepen. Binnen de politieorganisatie vertoont de ontwikkeling met betrekking tot het opleiden van allochtonen een positief beeld. Inmiddels is er een hoofdcommissaris benoemd van Surinaamse afkomst.

Toch zijn er ook incidenten geweest. Bijvoorbeeld een leerling uit de Antillen, die door een drugkartel gepusht zou zijn om als mol in de politieorganisatie te komen. Maar daar staat tegenover een Antilliaanse student die na zijn afstuderen is teruggegaan naar de Antillen en daar een functie kreeg in de korpsleiding. Ook studenten met een Turkse of Marokkaanse achtergrond vinden steeds meer hun weg naar de politieacademie. Ondanks het feit dat zich onvoorzienbare problemen, minder ernstige en ernstige, kunnen aan dienen. In Rotterdam bijvoorbeeld wilde men meer allochtonen bij het korps. Het bleek echter dat veel van de beoogde kandidaten niet konden fietsen. Dit werd opgelost door hen in een afgelegen havenloods fietslessen te geven.

Een probleem van geheel ander kaliber is dat politiemensen onderling elkaars [diversiteit](#) niet kunnen of willen accepteren. Dan zou het diversiteitsbeleid bij de politie een uithollende werking kunnen hebben.

Bij het korps Amsterdam-Amstelland volgden 300 leidinggevendenden een training in multicultureel vakmanschap. Er was aandacht voor culturele dilemma's en eigen vooroordelen. Het enthousiasme voor de cursus was groot en men zag een verbetering in de veiligheid voor vrouwen, allochtonen en homoseksuelen. Het korps Hollands Midden heeft het project "de Schakel" waarbij het korps allochtone jongeren voorbereidt op hun sollicitatie bij en selectie voor de politie. Meer korpsen hebben soortgelijke initiatieven ontwikkeld. Ondanks alle initiatieven blijkt het werven en behouden van allochtonen voor de politie nog steeds veel zorgen te baren. In de praktijk blijkt dat een persoonlijke benadering van mogelijke kandidaten het meest succesvol is... (uit het juryrapport Diversiteitsprijs 2000).

Geslacht

De afdeling diversiteit op de politieacademie is voortgekomen uit de Stichting Politie en Emancipatie. De nadruk lag hier op vrouwen. De politie is lang een behoudende organisatie geweest; door de verzuiling in de samenleving en ook bij de politie, waar de confessionele vakbonden een grote invloed hadden en dus veel macht. Voor vrouwen bleek deze macht een repressief karakter te hebben.

De eerste vrouw bij de politie is [Dina Sanson](#). Zij treedt in 1911 in dienst bij de politie in Rotterdam. Dina Sanson had een diploma van de School voor Maatschappelijk werk in Amsterdam. Zij was gespecialiseerd in armenzorg en was ten tijde van haar indiensttreding districtsvoorzitter van de Rotterdamse armenzorg en bestuurslid van de Vereeniging ter behartiging van de Belangen van de Vrouw.

Niet lang na Dina Sanson, in 1913, trad in Den Haag Geertruida van Elzelingen in dienst bij de afdeling zedenpolitie. Zij had haar kandidaats rechten en had een betere rechtspositie dan haar Rotterdamse collega. Het jaar 1911 was ook het jaar van het van kracht worden van de [zedelijkheidswetten van minister Regout](#). Er kwam een verbod op prostitutie, er mochten geen zwangerschapsbeperkende middelen worden verkocht en er werd een bordeelverbod ingesteld.

Er bestond een organisatie die met jonge meisjes werkte, de stationsdames van het Stationswerk, door maatschappelijke organisaties opgezet en later geadopteerd door de politie en daarmee ook uitgevoerd door de eerste vrouwen die bij de politie kwamen. Zij namen dit werk over. Het doel was niet zozeer het bestrijden van de zedeloosheid maar om de positie van jonge meisjes, die alleen op een station aankwamen, te beschermen en om te voorkomen dat ze in de prostitutie terecht zouden komen.

Dat stationswerk hangt ook erg nauw samen met de eerste feministische golf en in 1898 de Nationale tentoonstelling voor vrouwenarbeid. Het belangrijkste resultaat daarvan was dat er een Nationale Vrouwenraad kwam, die onder andere tot doel had om vrouwen beroepen in te sluiten die tot dan toe voor hen niet toegankelijk waren. Er zijn vanaf dan vrouwen die opkomen voor hun rechten om deel te nemen aan de maatschappij en het arbeidsproces in de maatschappij. Daarbij kwam aan het eind van de 19^e eeuw de werkloosheid en de trek naar de stad (urbanisatie), ook van jonge meisjes die het risico liepen om in de prostitutie te belanden. Vanuit die feministische beweging, maar ook andere belangenverenigingen, onder andere de Beweging tot Bescherming van Meisjes, en vanuit de politiek werd getracht daartegen bescherming te bieden. Aan het begin van de eeuw, eigenlijk net voordat de eerste politievrouw in dienst komt, werd in Amsterdam de School voor Maatschappelijk Werk gesticht, de eerste Sociale Academie in Nederland. De school waar Dina Sanson haar opleiding volgde.

Een belangrijk figuur was burgemeester Jacques van Waling van Wageningen. Hij was erbij toen de politiebond werd opgericht en tevens was hij een van de oprichters van de Model Politievakschool in Hilversum. Ook was hij auteur van een boek over "de zedelijke taak van de politie" en een voorstander van vrouwen bij de politie, al was zijn motief dat de aanwezigheid van vrouwen de mannen bij de politie meer beschaving zou brengen. De impuls om vrouwen bij de politie toe te laten kwam dus van verschillende kanten, van de vrouwenbeweging, van de politie, van de vakbonden en vanuit de maatschappij. Dit alles komt samen in de aanstelling van Dina Sanson.

Zowel Van Waling als de vrouwenbeweging wezen erop dat een vrouw geschikter was om vrouwen, [meisjes en kinderen](#) te beschermen dan een man. Een vrouw werd een groter inlevingsvermogen en inlevend gevoel toegedacht, dezelfde argumenten die nu nog pro en contra gebruikt worden.

In 1898 werd er een tentoonstelling georganiseerd met de titel "De Nationale tentoonstelling van Vrouwenarbeid". Vlak na deze tentoonstelling publiceerde Carla Beaujan haar dissertatie "Die Frau bei der Weiblichen Polizei". Carla Beaujan maakte een tocht door Europa en keek naar vrouwen bij de politie in verschillende landen. In Duitsland waren er al Polizei-assistentinnen, de eersten in 1903. In 1907 komt er een vergelijkbare mevrouw bij de Metropolitan-Police in Londen. De eerste inspectrice van de kinder- en zedenpolitie in Wenen had aan de school voor Maatschappelijk werk in Amsterdam gestudeerd. Terwijl het onderzoek nog niet was afgerond en nog niet was gepubliceerd heeft de Vrouwenraad Carla Beaujan al benaderd met de vraag om advies; aan welke eisen moet een vrouw bij de politie voldoen en welke kwaliteiten moet zij hebben? Kortom een profiel. Beaujan heeft toen een rapport geschreven over wat het aandeel van de vrouw in de politie zou kunnen zijn.

En op basis daarvan is eigenlijk Dina Sanson aangenomen. Dina Sanson was een vrouw van 41 jaar, had een hoge opleiding genoten en heel frappant was dat er aan haar hogere eisen gesteld werden dan aan de man. Maar zij moest dan ook de kwaliteit op een hoger plan, een hogere moraal, brengen. De aanstelling van Dina Sanson trok de aandacht vanuit het buitenland mede door het onderzoek van Beujan. Nadat in Nederland de ontwikkeling in gang gezet werd bleek die beter en vooruitstrevender dan in het buitenland. Nederland kreeg een voorbeeldfunctie.

De Eerste en Tweede Wereldoorlog hebben natuurlijk zeer veel invloed gehad op de emancipatie van vrouwen, zeker op het gebied van arbeid. De opkomst van de vrouw in fabrieken bijvoorbeeld. Bij gebrek aan mannen namen vrouwen hun plaatsen in, ook als postbodes, en zo verschijnen er ook de eerste vrouwen in uniform. In Engeland ontstonden in de Eerste Wereldoorlog groepen van [vrouwelijke vrijwillige politie](#). Zij deden surveillancedienst, met name ook om vrouwen te beschermen. Deze groepen werden geleid door Mary Allen, een vrouw die altijd in uniform liep met hoge rijlaarzen aan en een adjudante aan haar zijde. Met haar bezocht Mary politiecongressen in heel Europa. [Mary Allen](#) flirtte echter met het opkomende fascisme en, hoewel ze in Engeland heel populair was, verdween zij in 1939-40 uit beeld en kwam ook nooit meer terug.

Wat nu de bevoegdheden waren van deze eerste politievrouwen is nog nooit onderzocht. Een feit is dat zij hoofdzakelijk hun werk hadden binnen het bureau en vooral in contacten met vrouwen en kinderen. Hun kantoren hadden dan ook meer de uitstraling van [een huiskamer](#) dan van een bureau. Deze vrouwen, die politieassistentes werden genoemd, waren hoog opgeleid (HBS) en werden de inspectrices van de kinder- en zedenpolitie. Daar kwamen in de jaren twintig agentes bij dus eigenlijk de assistentes van de assistentes. Voor de Tweede Wereldoorlog waren er in totaal nog geen vijftig inspectrices en agentes in Nederland.

Nelleke Manneke schrijft in haar boek '[Vrouwen van Kaliber](#)' 1998, dat deze periode de vrouw als sociaal aanhangsel binnen de politie laat zien. Teveel wordt benadrukt dat het mannelijk politiewerk in de jaren '20-'30 een tijd van repressie en militarisering binnen de politie is waar de politievrouwen als tegenhanger tegenover staan. Te simplistisch neergezet? Er spelen veel maatschappelijke veranderingen tegelijk en daar probeert men adequaat op te reageren. Bij grote rellen spreekt het voor zich dat er hard wordt opgetreden. Daarom komen er karabijnbrigades en dat leidt tot militarisering binnen de politie. Maar het Amsterdamse korps bijvoorbeeld bestaat uit 2500 mensen en daarvan zijn er 90 bij de karabijnbrigade. Dat zijn mensen die ook 'gewoon' politiewerk doen.

Naast de vrouwen bij de [kinder- en zedenpolitie](#) kwamen er mondjesmaat vrouwen in andere functies. Sommigen bekleedden burgerfuncties, zoals de Amsterdamse arrestantenverzorgster en fouilleester, mevrouw Roos-Kerseboom, beter bekend als 'tante Jans' die deze functie vijftig jaar bekleedde. In de jaren '30 kwamen ook de eerste [typistes of telegrafistes](#) bij de politie. Deze trend zette zich door in de Tweede Wereldoorlog. Door de reorganisatie van Rauter, het hoofd van de politie tijdens de oorlog, werd de Politieverbindingsdienst opgericht en dus waren meer telegrafisten nodig. Doordat veel mannen in Duistland moesten gaan werken kwam er dus een tweede groep vrouwen bij de politie. Telefonistes/typistes en administratief/technisch personeel. Tedje de Jong, die later de eerste commissaris van politie in Nederland werd, kwam op deze manier bij de politie binnen. Zij studeerde rechten in Amsterdam, weigerde in 1942 of 1943 de loyaliteitsverklaring te tekenen en moest daarom haar studie afbreken. Zij ging als typiste bij de Amsterdamse politie aan de slag. Na de oorlog maakte zij haar rechtenstudie af en werd inspecteur. Dit keer niet bij de kinder- en zedenpolitie maar met name op P&O, staffureau kabinet, beleidsondersteuning en personeelszaken. Tedje de Jong was een heel boeiende figuur, zij had een geheugen als een olifant, wist van iedere agent de naam en de staat van dienst. Zij heeft nooit een uniform gedragen.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog kwamen er steeds meer vrouwen in het arbeidsproces, meer nog dan in de Eerste Wereldoorlog.

Ook binnen de uniformberoepen, waardoor de maatschappij gewend raakte aan vrouwen in uniform. Binnen de krijgsmacht werd na de oorlog het vrouwen hulpkorps opgericht. In Nederland waren dat de Marva's en Milva's. Tedje de Jong en alle inspectrices hoorden bij de recherche en droegen burgerkleding.

De Stichting Politie en Emancipatie gaf in 1998 een boekje uit met de titel "Veertig jaar Vrouwen in Uniformdienst bij de politie". Daarin worden, als eerste drie vrouwen in uniform, drie agentes in [Heerlen](#) genoemd. Zij waren de eerste drie executieve politievrouwen.

[Korpschef Prik](#) stelde deze vrouwen aan en wanneer hij later naar Nijmegen gaat doet hij daar hetzelfde in 1956. Prik heeft ook het boekje geschreven 'Vrouwelijk politie', hij zag de vrouwen als een apart instituut, de VP, de Vrouwelijke Politie. Wat hij niet voorzag was een generale taakstelling. Want de vrouwen deden niet hetzelfde werk als de mannen maar hadden een beperkte en sociale taak op het gebied van verkeersdoden en de jeugdverwildering. Vrouwen waren beter geschikt voor de omgang met kinderen, de controle van kroegen en bioscopen, de opleiding van verkeersbrigadiers het geven van verkeersklasjes op scholen. Daar werden vrouwen op geselecteerd. We weten van de [eerste drie agentes](#) in Heerlen dat zij zich bewust waren van dat beperkte pakket. Een van hen zei later eens nooit de intentie te hebben gehad om bij de ME of de verkeerspolitie te gaan. Het waren dus geen grote feministes, die zeiden 'ik wil Porsche rijden en bij de ME'.

Er was sprake van positieve discriminatie: de [Heerlense vrouwen](#) werden meteen als agente aangesteld en niet als aspirant en zij kregen hetzelfde salaris als een mannelijke agent. Dat was in de jaren '50 niet gebruikelijk. Korpschef Prik wordt, als belangrijk schrijver in het Tijdschrift voor de Politie, gezien als een der grote denkers binnen de politie. De eerste politievrouwen in Heerlen moesten ook verplicht naar make-upcursus. Terwijl in Amsterdam de regel was dat politievrouwen geen make-up moesten dragen zei Prik 'als ik hier vrouwen op straat zet dan moeten ze er goed uit zien'.

De positie van de vrouwen bij de politie was nog tientallen jaren allesbehalve gelijkwaardig. Het was ook een hype. De politievrouwen trokken natuurlijk heel veel publiciteit. Er bestaan uit die tijd veel foto's, vaak geposeerd, waar de agentes kindertjes de weg over helpen. In Amsterdam zijn foto's gemaakt van vrolijke agentes op straat, die vermanend automobilisten toespreken of Amerikaanse [soldaten de weg wijzen](#). Zij hadden in Amsterdam zelfs een eigen ingang bij het bureau. En daar hing een spiegel. Zij moesten er representatief uitzien. Een voormalige politievrouw uit die tijd in Amsterdam vertelde dat de adjudant, terwijl de vrouw hoog op een trap stond, keek of de naad van de kous wel recht zat! In 1968 vond er een groot congres plaats over '15 jaar politievrouw in uniform'. Er waren toen in het hele land in totaal 165 politievrouwen werkzaam bij 25 à 30 korpsen. Daaruit blijkt dat de ontwikkeling veel minder snel is gegaan dan was verwacht. Over deze periode (1950-1960) schreef Nelleke Manneke het boek "Waardevol maar niet volwaardig". In de grote steden werden de meeste vrouwen in dienst genomen.

Het uniform voor de politievrouwen was altijd het onderwerp van controverse. De Heerlense vrouwen noemden hun uniform een [mannenpak](#) met couponaden. Hoofddeksels verschilden, in Rotterdam mochten vrouwen de mannenpet dragen, in Amsterdam droegen zij baretten en in Heerlen de kolletjes. Prik had, samen met de militaire vormgever Frans Smits, een nieuw embleem ontworpen. In de jaren '50 is het embleem bij de gemeentepolitie de rijksleeuw. Prik wilde een onderscheidend embleem voor de vrouwelijke politie en dat kwam er ook in de vorm van de klimmende leeuw. Daar hebben de Heerlense dames kort mee gelopen, totdat BZK er een stokje voor stak. Er was, volgens BZK, geen functioneel verschil en dus moest er ook geen apart embleem komen. In 1961 kwam de ster met Vigilat uit Quiescant. De leeuw met de ster wordt het embleem van het Reopa, later de Politieacademie. De vrouwen werden uitgerust met een [lelijke schoudertas](#) waarin alle benodigdheden moesten worden opgeborgen.

De eerste vrouwen kregen bij sommige korpsen wel schietles, maar ze kregen geen dienstpistool, dat kwam pas jaren later. Ze mochten ook niet aan schietsport meedoen op de opleidingsschool. De mannen gingen sporten en de vrouwen mochten gaan wandelen met de schietinstructeur of zwemmen, dat was dus eigenlijk ook nog gescheiden. In 1961 kwam er een nieuwe uniform voor de gemeentepolitie en dan ook een meer specifiek voor vrouwen ontworpen uniform.

Natuurlijk was er verzet bij het officierskorps tegen de komst van vrouwen. De punten van kritiek waren dat vrouwen beperkt inzetbaar zouden zijn en niet in staat volledig mee te draaien. Dat schiep frictie. Een ander punt was dat veel vrouwen vrij snel na de opleiding alweer vertrokken.

Binnen de rijkspolitie was een heel andere ontwikkeling gaande. De rijkspolitie was werkzaam op het platteland en was dus een landelijk korps met landsgroepen. De rijkspolitie kende geen specialisaties, deze kwamen pas later. In de jaren zeventig kwamen er researchgroepen. Daarna kreeg iedere landgroep een rechercheur, dat was de groepsrechercheur. In ieder district waren, behalve die landgroepen, ook de verkeersgroep en een researchgroep operationeel.

Bij de rijkspolitie bestond dus geen zeden- en kinderpolitie. In 1951 kwam de eerste officier Jeugdzaken, eigenlijk inspectrice van de kinderpolitie, bij de rijkspolitie, ene mejuffrouw Kleijn die inspectrice in Rotterdam was geweest. Men koos voor iemand met politie-ervaring. [Mejuffrouw Kleijn](#) werd gewestdeskundige (er bestonden 5 gewesten). Het uiteindelijke doel was dat er in alle districten iemand zou komen, maar het duurt dan nog jaren voordat het zover is. In 1971 pas kwamen, naast deze officier, assistentes Jeugdzaken in de rang van wachtmeester. Deze vrouwen werden gerekruteerd uit de gemeentepolitie. Zij waren de eerste vrouwen bij de rijkspolitie. Pas in 1973 komen er vrouwelijke aspiranten bij de rijkspolitie, meisjes die van school kwamen en solliciteerden om wachtmeester bij de rijkspolitie te worden. De tussenstap was dus het aanstellen van ex-gemeentepolitievrouwen. 1971 was nog een mijlpaal omdat dan de eerste vrouwen tot de [NPA](#) worden toegelaten. Mariëtte Christoff en Carina van Lenteren onder andere. In totaal vijf vrouwen die samen in één stukje zijvleugel werden ondergebracht.

In de jaren zeventig begon er veel te veranderen. Een verandering was dat politievrouwen niet meer hoefden te vertrekken wanneer zij trouwden, al werd dat in 1980 pas wet. Maar meestal was zwangerschap wel reden voor vertrek. In de jaren '80 beginnen de eerste vrouwen door te stromen in de mannentakken, bijvoorbeeld als piloten bij de Dienst Luchtvaart, de eerste vrouw bij de AIVD, Lucia Meering, de eerste vrouw bij de [Algemene Verkeersdienst](#), de eerste vrouw bij de [ME](#). Het museum heeft foto's en informatie van veel van die eerstelingen. In sommige diensttakken waren beduidend meer vrouwen werkzaam dan in andere. Bij de beredenen werkten veel meer vrouwen dan bijvoorbeeld bij de hondengeleiders, dat is lang een mannenbolwerk geweest. In Den Haag heeft de afdeling Levende Have veel vrouwen in dienst, op het moment zelfs zoveel dat zij het diensthoofd hebben gevraagd bij sollicitaties mannen te kiezen omdat zij vinden dat de verhoudingen scheef liggen.

In de jaren 1970-1990 groeide de doorstroom van vrouwen naar algemene functies. Niet dat deze doorstroom zonder problemen verliep. Binnen de rijkspolitie was daar het "schandaal" rond Joke, die de bijnaam 'practical joke' kreeg. Zij maakte als vrouw van een wachtmeester bezwaar tegen gemengde surveillances, die zij zag als een gevaar voor de huwelijken van de rijkspolitiemannen. Daarmee heeft ze zich volgens de rijkspolitie onsterfelijk belachelijk gemaakt. Maar de ontwikkeling ging door en mevrouw Baars werd de eerste vrouwelijke districtscommandant bij de rijkspolitie. Zij werd daarmee een van de zeventien hoogste officieren onder de Algemeen Inspecteur. Maar dat het ook totaal anders kon aflopen met een vrouw in een hoge functie bewijst het verhaal van mevrouw Ekels. Zij was de eerste vrouwelijke korpschef in Nederland, in Gorkum. Mevrouw Ekels werd door haar korps zo tegengewerkt dat zij gedesillusioneerd met pensioen is gegaan.

Nog meer eerstelingen zijn onder andere Anneke Brouwer die teamchef werd bij het arrestatieteam Haaglanden. Zij leidt het team maar gaat niet met invallen naar binnen. Allegonda Gender van het arrestatieteam Rotterdam was de eerste vrouw in een AT in Nederland. Het was de eerste keer dat iemand van een AT en dan ook nog de eerste vrouw, daadwerkelijk bij een inzet om het leven kwam.

Vanaf de eerstelingen stijgt het aantal vrouwen. Opvallend is dat de streefcijfers nooit gehaald zijn. Er bestond een streefcijfer dat rond 1980-1985 een kwart van de politiemensen vrouw zou moeten zijn. Dit cijfer was op het moment van onze tentoonstelling, in 1998, nog niet gehaald. En nu nog steeds niet. Het probleem was en is de doorstroming. Er bestond en bestaat weinig doorstroming naar hogere functies. Ook speelden in de jaren '80 en '90 de arbeidsvoorwaarden en de mogelijkheid van deeltijdwerken en herintreden een rol, waartegen vanuit de organisatie verzet kwam.

Vanuit de Stichting Politie en Emancipatie zoeken vrouwen naar internationale samenwerking door zich hard te maken voor het ENP (European Network of Policewomen).

De nadruk ligt enerzijds op het er voor zorgen dat er meer vrouwen bij de politie komen en anderzijds dat zij daar werkzaam blijven. Om dat te bewerkstelligen legt men de nadruk op het verbeteren van de arbeidsvoorwaarden, het verbeteren van de mogelijkheden tot deeltijdwerk en de kinderopvang. Daarbij komt de zorg voor het zodanig maken van de werksfeer, dat vrouwen daarin goed kunnen gedijen. Een ander speerpunt is het meer vrouwen in leidinggevende posities krijgen. Dat is sinds een paar jaar een hot issue, waarvan de huidige minister van Binnenlandse Zaken, Guusje ter Horst, ook echt een strijdpunt maakt. Dit roept bij de korpsen als tegenreactie op dat het niet gaat om de kwantiteit maar om de kwaliteit.

De laatste jaren laten ook een verbreding van de diversiteit zien. Denk aan de wervingscampagne met [Paul de Leeuw](#), die openlijk voor zijn geaardheid uitkomt. Dit zou vroeger ondenkbaar zijn. In 1997-1998 werden voor de wervingscampagne posters gebruikt als spannend meisjesboek waar een baan bij de politie als een spannende meisjesdroom werd voorgesteld. Een groot verschil tussen beeldvorming en werkelijkheid. Nu zijn de wervingsposters politiek correct maar op straat is dat niet altijd zichtbaar. In de grote steden zijn steeds meer vrouwen en allochtonen actief op lager en executief niveau, de straatdienst vooral, maar zeker niet in beleidsfuncties.

Diversiteit gaat niet langer meer over vrouwen, homo's en allochtone, ook is er aandacht voor mensen met een beperking. Dat kwam eerder zeer weinig voor. Bekend is dat Ernest Vermathen van de politie Limburg-Noord ooit een rijkspolitie-award kreeg omdat hij mensen die gebruik moesten maken van een rolstoel aannam voor burgerfuncties binnen de politie.

Ter afsluiting: In 2008 was 20 procent van de politie vrouw.